

Rapport: Likvärdighet och trygghet Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

Gymnasie- och
vuxenutbildningsförvaltningen
Kvalitets- och
utvecklingsavdelningen

Upprättad: 2023-05-04
Diariernr: GYVF-2023-1647
Ansvarig: Utbildningschef

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
1.1 Uppföljning av skolans uppdrag	4
1.2 Rektors ansvar	5
2 Likvärdighet	5
2.1 Likvärdighet i tillgång till studie- och yrkesvägledning.....	6
2.2 Likvärdighet i elevhälsa	6
2.2.1 Elevhälsa och stöd	7
2.3 Skolornas arbete med likvärdighet.....	9
2.4 Likvärdighet i lokaler och utrustning	12
2.5 Elevernas uppfattning om likvärdighet	12
2.5.1 Skolor med högskoleförberedande program	13
2.5.2 Skolor med yrkesprogram	14
2.5.3 Skolor med introduktionsprogram.....	14
2.5.4 Anpassad gymnasieskola.....	15
3 Trygghet och studiero	16
3.1 Skolornas arbete med trygghet och studiero	18
3.2 Elevernas uppfattning om trygghet och studiero	21
3.2.1 Skolor med högskoleförberedande program	21
3.2.2 Skolor med yrkesprogram	24
3.2.3 Skolor med introduktionsprogram.....	27
3.2.4 Anpassad gymnasieskola.....	29
4 Särskilt stöd och åtgärdsprogram	33
5 Sammanfattande kommentarer	34

Sammanfattning

Rapporten fokuserar på huvudmannens ansvar för lika tillgång till utbildning, likvärdig utbildning och verksamheternas arbete med att kompensera för de skillnader av olika slag som kan finnas i elevernas bakgrund och förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Rapporten beskriver även skolornas arbete med trygghet och studiero samt det förebyggande likabehandlingsarbetet.

Rektorerna på de kommunala gymnasieskolorna och skolor med anpassad gymnasieskola skapar förutsättningar för likvärdighet bland annat genom tillgång till elevhälsans samtliga funktioner. De flesta professioner är anställda på skolenheterna medan ett fåtal tillgängliggörs via avdelningen för elevhälsa och samordning (EOS). Resultatet i elevenkäten åskådliggör att elevernas vetskap om att de kan få extraundervisning vid behov behöver öka på samtliga programtyper på gymnasiet.

I rapporten beskrivs en flora av sätt på vilka skolorna arbetar med trygghet och studiero exempelvis genom lärarnas strukturerade arbete i undervisningen, kompletterande professioner, hemklassrum, hög bemanning i gemensamma ytor eller satsningar på lågaffektivt bemötande och relationell pedagogik. Skolorna har tydliga kontinuerliga processer och strukturer kring förebyggande likabehandlingsarbete. Rektorerna har gett förutsättningar för kompetensutveckling kring diskrimineringsgrunderna och de mänskliga rättigheterna.

Respekten för varandras olikheter bedöms vara övervägande god. En genomgång av elevernas svar på utvalda påståenden i elevenkäterna visar att en stor andel av eleverna upplever sig trygga i skolan.

Samtliga skolor har tillgång till en studie- och yrkesvägledare. Nämnden initierade ett utvecklingsarbete inom studie- och yrkesvägledning under 2022, vilket fortsätter 2023. I utvecklingsarbetet ingår att planera för hur vägledningen ska organiseras för att mer ändamålsenligt bidra till en ökad matchning mellan elev och arbetsmarknad.

Arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram fördjupas under läsåret 2023/2024. Förvaltningen kommer systematiskt att följa upp dels skolornas användning av de förvaltningsgemensamma mallarna, dels i vilken omfattning insatser inom särskilt stöd fokuserar på att stödja elevens utveckling i riktning mot ökad måluppfyllelse.

1 Inledning

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen¹ slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Vidare ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Gymnasieskolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper. Malmös kommunala gymnasieskolor erbjuder nationella program samt fyra inriktningar på introduktionsprogram. För elever som läser anpassad gymnasieskola finns ett brett programutbud. Genom detta strävar nämnden mot att möta varje individs förutsättningar och intressen och låta varje individ finna sin unika egenart och utvecklas genom den samt få förutsättningarna att nå självförsörjning.

1.1 Uppföljning av skolans uppdrag

Ett systematiskt kvalitetsarbete ska, enligt skollagen, genomföras både på huvudmannanivå och på enhetsnivå. Huvudmannens ansvar innebär bland annat att fördela resurser och organisera verksamheten utifrån lokala förutsättningar samt systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten, så att de nationella målen kan uppfyllas.²

Huvudmannens ansvar följs upp i separata rapporter och promemorior. De skriftliga uppföljningarna kompletteras med kvalitetsdialoger där gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (nämnden, i resterande del av rapporten) möter rektorer med ansvar för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

Rapporten Likvärdighet och elevhälsa, utgår från skollagens kapitel 1, 2, 5 och 6, och utvärderar värdegrundsuppdraget och skolans kompensatoriska uppdrag. Rapporten fokuserar på huvudmannens ansvar för lika tillgång till utbildning, likvärdig utbildning och verksamheternas arbete med att kompensera för de skillnader av olika slag som kan finnas i elevernas bakgrund och förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I rapporten synliggörs

¹ SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

² SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 4 kap 3 §

elevhälsans arbete och omfattning samt verksamheternas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

1.2 Rektors ansvar

Rektor har, enligt skollagen, ansvaret för att leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet.³ Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. I läroplanen^{4, 5} tydliggörs att rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan, har ansvar för skolans resultat. I den föreliggande rapporten berörs rektors ansvar för att:

- alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero,
- [...] elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen utformas så att eleverna får [...] de extra anpassningar, särskilt stöd samt andra stödåtgärder som de behöver, samt att
- studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val⁶ som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

2 Likvärdighet

Alla elever ska, enligt skollagen, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning och utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁷ Elever ska ges stöd och stimulans, så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁸

Läroplanen tydliggör att en likvärdig utbildning innebär att undervisningen utformas utifrån hänsyn till elevernas olika förutsättningar, behov och

³ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 4 kap 4 §

⁴ [Läroplan för gymnasieskolan \(Gymnasieskolan\) - Skolverket](#)

⁵ [Läroplan, program och ämnen i gymnasiesärskolan - Skolverket](#)

⁶ Val av kurser inom utbildningen.

⁷ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 1 kap 8 §, 9 §

⁸ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

kunskapsnivå.⁹ Undervisningen utformas för att möta eleven utifrån förkunskaper och behov. Skolan har ett särskilt ansvar för elever med funktionsnedsättning. Vidare ska skolan aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt.

2.1 Likvärdighet i tillgång till studie- och yrkesvägledning

Elevers rätt till likvärdighet i tillgång till studie- och yrkesvägledning tydliggörs i skollagen.¹⁰ Alla elever ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Studie- och yrkesvägledning spelar en central roll i att stärka individens valkompetens och lotsa denne vidare inom utbildningsverksamhet eller till arbete. Samtliga skolor har tillgång till en studie- och yrkesvägledare.

En inventering genomfördes 2022 med en extern part. Syftet var att skapa en bild av organisationen, internt och externt samarbete, kompetensutveckling, uppdragsbeskrivningar och uppföljning. Inventeringen visade på utvecklingsmöjligheter inom alla områden. Ett utvecklingsarbete initierades och en av åtgärderna har varit att anställa en samordnande studie- och yrkesvägledare med uppdrag att bidra till likvärdighet och hög kvalitet så väl internt som mellan skolformer. En huvudmannaplan för studie- och yrkesvägledningen är under framtagande vilket beskrivs i avsnitt 5.

2.2 Likvärdighet i elevhälsa

Skollagen fastslår att det ska finnas elevhälsa för eleverna i gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan.¹¹ Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.¹² Det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och till personal med sådan kompetens att tillgodose specialpedagogiska insatser.

⁹ [Läroplan för gymnasieskolan \(Gymnasieskolan\) - Skolverket](#)

¹⁰ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 1 kap § 2

¹¹ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 2 kap 25 §

¹² SFS 2010:569. *Smittskyddslagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

Den medicinska elevhälsan erbjuder varje elev i gymnasieskolan minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll samt vaccinationer enligt nationella vaccinationsprogrammet. Elever får vid behov anlita elevhälsan för enkla sjukvårdsinsatser. Den medicinska elevhälsan är en egen verksamhetsgren inom skolan.¹³

2.2.1 Elevhälsa och stöd

Elevhälsans gemensamma uppdrag är stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Uppdraget innebär att bidra till miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska främst verka hälsofrämjande och förebyggande. Samtliga professioner inom elevhälsa arbetar dels utifrån sina respektive uppdragsbeskrivningar, dels ett gemensamt uppdrag. Elevhälsans professioner samlas regelbundet på elevhälsoteamsmöte, oftast under ledning av rektor. Elevhälsoteamets (EHT) arbete utgår från ett helhetsperspektiv för elevers lärande och hälsa. Arbetet sker utifrån gällande lagstiftning samt nationella och lokala styrdokument. Skolsköterska, kurator och personal med specialpedagogisk kompetens är anställda lokalt på respektive skola och har rektor eller biträdande rektor som närmaste chef.

Inom gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen (förvaltningen, i resterande del av rapporten) är skolläkare och psykologer anställda centralt på avdelning för elevhälsa och samordning (EOS) med avdelningschef som närmaste chef. För den medicinska och psykologiska elevhälsan, som helt respektive delvis räknas som hälso- och sjukvård, finns en verksamhetschef med ansvar bland annat för patientsäkerhet, kvalitet och utveckling. EOS planerar, leder, kontrollerar, följer upp, utvärderar och förbättrar den medicinska och psykologiska verksamheten utifrån vårdgivaransvar.

EOS är en stödfunktion till gymnasieskolorna med uppdrag att erbjuda elever, skolpersonal och skolledare tillgång till psykolog och skolläkare utifrån ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv. Avdelningen utvecklar, samordnar, stödjer och kvalitetssäkrar elevhälsoarbetet för likvärdighet och ökad måluppfyllelse genom inkomna uppdrag från skolor och förvaltning. Vidare samverkar EOS professioner med interna och externa samarbetspartners i övergripande elevhälsofrågor ur ett Malmö stads perspektiv i syfte att eleverna ska nå utbildningens mål. EOS har även ansvar för mottagandeprocessen till den anpassade gymnasieskolan. Det innefattar

¹³ SFS 2010:800 *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet samt SFS 2004:168. *Smittskyddslagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

ansvar inom ramen för Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade¹⁴ (LSS) samt handläggning, beslut och uppföljning av tilläggsbelopp. Avdelningens bemanning återfinns i tabell 1.

Tabell 1. Bemanning på avdelningen för elevhälsa och stöd

Funktion	Tjänstgöringsgrad i procent
Avdelningschef	100
Verksamhetschef för medicinsk elevhälsa	100
Skolläkare	180
Samordnande studie- och yrkesvägledare	100
Samordnande specialpedagog	100
Specialpedagog med ansvar för placering på anpassad gymnasieskola samt tilläggsbelopp	100
Specialpedagog med ansvar för mottagande och handledning på anpassad gymnasieskola	100
Samordnande socionom	100
Socionom med ansvar för (1) LSS, (2) YAM, (3) Samstart respektive (4) insatser på gruppnivå.	400
Psykologer	590

Avdelning arbetar direkt med eleverna genom framför allt skolläkarnas och psykologernas uppdrag samt indirekt genom de uppdrag som samordnare för de olika professioner har. EOS har ansvar för Samstart, ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen och Malmö stad kommunala gymnasieskolor med syfte att underlätta övergången från skola till arbetsliv för elever med funktionsnedsättningar.

EOS leder även förvaltningens arbete med YAM (Youth Aware of Mental health). YAM är ett program för skolelever, vilket syftar till att öka medvetenheten om mental hälsa och minska risken för psykisk ohälsa bland ungdomar. Genom att integrera diskussioner och information om psykisk hälsa i undervisningen, når kunskapen många och kan på så sätt främja psykisk hälsa tidigt i livet. Allt fler barn och unga i Sverige rapporterar psykisk ohälsa. Skolan är en viktig arena för att genomföra insatser som främjar psykisk hälsa och förebygger psykisk ohälsa hos eleverna. Psykiskt välbefinnande ökar även förutsättningarna för lärandet.

¹⁴ LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor. Lagens syftar till att personer med omfattande och varaktiga funktionshinder ska få den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de ska kunna påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger.

2.3 Skolornas arbete med likvärdighet

I detta avsnitt beskrivs hur skolorna arbetar, organiserar och skapar förutsättningar för likvärdighet.

De kommunala gymnasieskolorna och skolor med anpassad gymnasieskola har tillgång till elevhälsans samtliga funktioner. Skolledningen vid samtliga skolor träffar elevhälsoteamet (EHT) och studie- och yrkesvägledare (SYV) varje vecka för att diskutera elever med behov av stöd. Elevhälsans kompetenser följer på veckobasis upp elevärende på individ eller gruppnivå.

Arbetslagens träffar elevhälsans funktioner regelbundet antingen efter ett schema, där respektive arbetslag varje vecka har en av EHT's professioner med på veckomötet, eller utifrån behov.¹⁵ Det finns även tider varje vecka för lärare att träffa EHT för konsultation och samarbeten i specifika elevärenden. På skolor med introduktionsprogram genomförs klasskonferenser fyra gånger per läsår för att fånga upp elever i tidigt skede och ge adekvat stöd. Elevhälsan på flera skolor arbetar utifrån uppsatta mål i en elevhälsoplan kring det förebyggande och främjande uppdraget och genomför bland annat fortbildningsinsatser med all personal. EHT och skolledning på samtliga skolor träffas regelbundet för att arbeta med utveckling av elevhälsans arbete inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Samtliga personalgrupper arbetar med elevernas måluppfyllelse på skolnivå, gruppnivå och på individnivå. EHT arbetar med övergångsarbetet och med kartläggande arbete som ett led i ett uppväga för skillnader i elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I det senare ingår utredande arbete som exempelvis pedagogisk utredningar och frånvaroutredningar. Dessa utgör underlag för närvarofrämjande insatser, arbete med motivation, utveckling av undervisningen och anpassningar/extra anpassningar i den pedagogiska, sociala och fysiska lärmiljön samt för särskilt stöd.

Inom ramen för det förebyggande och hälsofrämjande arbete, som stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål, genomför elevhälsan hälsosamtal med elever i åk 1. Samtalen ger skolorna kunskap om hur eleverna mår och möjlighet att arbeta hälsofrämjande med specifika behov såsom sömn, kost och fysisk aktivitet. Elevhälsan arbetar kontinuerligt med information och stöd

¹⁵ Upplägget skiljer sig åt mellan olika skolor utifrån de behov som finns i elevgrupperna. Någon skola arbetar utifrån att EHT's professioner finns tillgängliga för arbetslagen och bjuds in efter behov medan andra har ett fast schema för respektive profession. Uppläggen bidrar till en verksamhetsnära elevhälsa.

gällande ungdomarnas rättigheter utifrån socioekonomisk situation. Elevhälsan erbjuder stödjande samtal till elever med psykisk ohälsa samt motiverande samtal (MI; samtalsmetoden beskrivs på sidan 19). Elevhälsan arbetar även med handledning och samtal för arbetslag, lärare och assistenter.

Samtlig personal som arbetar elevnära är organiserade i grupper för kollegialt lärande. Gruppernas fokus är elevernas måluppfyllelse och de prioriterade målen i skolans utvecklingsplan eller elevhälsoplan. Specialpedagogerna leder processer inom det kollegiala lärandet kring neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). Elevhälsans personal ingår i centrala elevhälsans nätverk för de olika professionerna.

En av de anpassade gymnasieskolorna har under läsåret 2022/2023 infört Trivselkollen, som är ett samtal mellan kurator, elev och vårdnadshavare vilket genomförs andra terminen i åk 1. Syftet med samtalet är att tidigt fånga upp frågor som elevens trivsel, mående och behov av stöd inom det psykosociala området.

Utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag organiserar skolorna stöd i de kurser där eleverna har utmaningar. Lärarna organiserar undervisningen för att kunna kompensera för de skillnader av olika slag som kan finnas i elevernas bakgrund och förutsättningar. På samtliga skolor arbetar lärarna med anpassningar inom ledning och stimulans och med assisterande teknik. Lärarna arbetar kontinuerligt språk- och kunskapsutvecklande. Specialpedagoger gör lektionsbesök för att titta på elevernas lärmiljö. Speciallärare och lärare stöttar undervisning i och utanför klassrummet. Elever i behov av studieplanering kan få stöd av specialpedagog eller socialpedagog. En skola har öppen studieverkstad varje vecka för elever i behov av stöd. Några skolor har dubbel lärarbemanning i grupper med stora behov. På några skolor organiseras extra provningstillfällen under loven. Skolorna organiserar lovskola och slutspurtskola för elever som riskerar att inte nå målen för kursen/ämnet. Skolor med yrkesprogram och introduktionsprogram reviderar regelbundet de individuella studieplanerna tillsammans med varje elev. Det kan innebära att en elev läser delkurs mot anställningsbarhet, inte mot betyg.

Samtliga personalgrupper arbetar med elevernas måluppfyllelse. EHT arbetar förebyggande genom information till mentorer, våga-tala-kurser för elever och sömn-föreläsning för elever. SYV håller i bokcirklar för elever med fokus på det förebyggande och hälsofrämjande arbetet och personal på biblioteket arbetar med lästräning på loven. På de högskoleförberedande programmen går mentorer igenom elevernas provkalendrar med eleverna regelbundet.

Elever som går anpassad gymnasieskola har diagnosen intellektuell funktionsvariation (IF). För personalen på dessa skolor är utgångspunkten att eleverna har individuella variationer av intellektuella förmågor att ta till sig av undervisningens stoff. Undervisningen individanpassas efter elevernas olika behov med målet att hitta gemensamma lärtillfällen som passar varje enskild elev. Grundpelarna i undervisningens didaktiska upplägg är individuellt anpassade övningar, där förmågor att samverka och kommunicera tränas utifrån varje individs utvecklingspotential och receptivitet. På så vis främjas kognitiv utveckling och behovsstyrt lärande.

Undervisningen på samtliga skolor följs kontinuerligt upp av undervisande lärare. Den enskilda utvärderingen som lärare gör lyfts in på både arbetslagsnivå och skolnivå. Uppföljning och analys sker inom ramen för det kollegiala lärandet och de fokusområden som arbetsgruppen arbetat med. Varje läsår utvärderar elever och lärare behov av förändringar i metoder och arbetssätt. Utvärderingarna följs upp på medarbetarsamtalet.

På de anpassade gymnasieskolorna följer lärarna fortlöpande upp arbetet i samarbete mellan personal som deltar i undervisningen, under ledning av mentor och skolledning. Arbetet följs upp med elevenkäter, vid klasskonferenser, lärarmöte och knyts till mål för klassen alternativt arbetslaget. De formativa återkopplingarna och reflektioner från eleverna är viktiga underlag på skolor med anpassad gymnasieskola.

Elevhälsans arbete följs upp kontinuerligt under läsåret. På skolor med anpassad gymnasieskola gör kuratorerna och skolsköterska en analys på gruppnivå efter samtliga Trivselkoll samtal och/eller Hälsosamtal. På gymnasieskolorna diskuteras, analyseras och dokumenteras effekterna av EHT's arbete i forum som elevhälsomöten veckovis och vid återkommande möte gällande utvecklingsarbetet. Effekterna följs upp i förhållande till bland annat elevernas måluppfyllelse, progression, närvaro, hälsa, mående och benägenhet att söka stöd. De följs även upp i relation till samarbetet mellan lärare och elevhälsa, lärarnas metoder och bemötande samt lärmiljöns tillgänglighet.

På organisationsnivå görs en övergripande utvärdering av arbetet i juni. Underlag i uppföljningen är exempelvis hälsoenkäten, elevenkäter, intervjuer med personalgrupper och elevgrupper. Skolledningen analyserar resultaten tillsammans med EHT och lärare med speciellt uppdrag kring det systematiska kvalitetsarbetet (SKA). Den årliga analysen ligger till grund för kommande läsårs insatser.

2.4 Likvärdighet i lokaler och utrustning

Verksamheterna inom förvaltningen arbetar utifrån en tillgänglighetsmodell som är framtagen av Specialpedagogiska skolmyndigheten. I modellen synliggörs hur förutsättningar för lärande sker när social, pedagogisk och fysisk miljö samspelar utifrån elevens behov att tillgodogöra sig utbildningen.

Den sociala miljön innefattar bland annat gemenskap, begripliga sammanhang, samarbete med hemmet samt normkritik och attityder. Denna del i tillgänglighet beskrivs under 3.1.

Den pedagogiska miljön innefattar aspekter som pedagogiska strategier och stödstrukturer, digitalt lärande, hjälpmedel och lärverktyg. Digitaliseringens potential nyttjas i undervisningen för att öka likvärdighet i möjligheter för lärande och utveckling. Nämnden prioriterar arbetet med att öka tillgången till datorer samt moderna och kvalitativa digitala resurser, verktyg och system.

Den fysiska miljön, avslutningsvis berör bland annat rum för lärande, ljudmiljö och visuell miljö. Samtliga gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor har ett bibliotek.¹⁶ Lokaler och utrustning ska, enligt skollagen¹⁷, vara ändamålsenliga och bidra till verksamheten uppfyller syftet med utbildningen. Nämnden arbetar för att utifrån förändringar i demografin, möta de kommande årens ökning av antalet elever i gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Förvaltningen samverkar med Lokalprocessenheten på Serviceförvaltningen (LOPE) vid omfattande tillgänglighetsanpassningar och vid nybyggnation. Vid nybyggnation, som exempelvis Malmö Citadellsgymnasium, tas hänsyn till yttre faktorer såsom tillgänglighetsanpassad och flexibel interiör, glasdörrar för transparens, neutrala färgkombinationer och en tillgänglig utomhusmiljö. Alla nya skolor har hiss, automatiska dörröppnare, ramper till entré och fysisk tillgänglighetsanpassning som passar omfånget av en permobil, vilket är grundläggande krav i planerings- och byggprocessen. Malmö stads tillgänglighetsrådgivare på Stadsarkitektavdelningen deltar som en resurs i plan- och bygglovsärenden och vid renovering gällande frågor om tillgänglighet i den fysiska skolmiljön.

¹⁶ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 2 kap. 36 §

¹⁷ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 2 kap. 35 §

2.5 Elevernas uppfattning om likvärdighet

Elevernas upplevelse av gymnasieskolornas arbete med att möjliggöra likvärdighet följs upp i den årliga elevenkäten. Vartannat år svarar elever i år 2 på Skolinspektionens elevenkät och vartannat år svarar elever på motsvarande påståenden i förvaltningens elevenkät.

Skolinspektionen redovisar samtliga elevsvar från Malmö stad utan att fördela svaren per programtyp.¹⁸ En fördelning är möjligt när elevenkäten genomförs i förvaltningens regi. Resultatet under 2.5.1, 2.5.2 och 2.5.3 är hämtade ur förvaltningens elevenkät för åren 2018, 2020, och 2022, och representerar svar av elever i år 2. N representerar samtliga elever som har svarat på det aktuella påståendet.

2.5.1 Skolor med högskoleförberedande program

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från de högskoleförberedande programmen har svarat på utvalda påståenden.

En stor andel av eleverna, 68 procent år 2022, upplever att de kan få extra undervisning om de skulle behöva det, vilket visas i diagram 1. Därtill har andelen elever som svarat 'Stämmer ganska dåligt' eller 'Stämmer inte alls' minskat över tid. Vid 2022 års enkät ökar däremot andelen elever som svarar 'Vet ej' på påståendet, jämfört med 2018 och 2020.

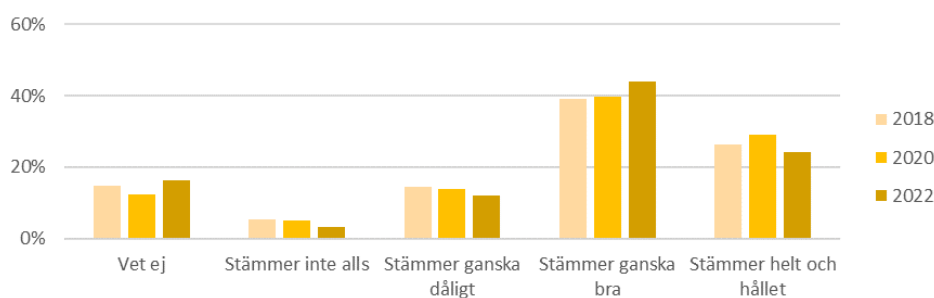

Diagram 1: "Jag kan få extraundervisning om jag skulle behöva det". N = 1285 (2018), 989 (2020), 1064 (2022) Källa: Malmö stad.

Samtliga skolor har schemalagt stöd för elever i behov av det. En relativt stor andel av eleverna, cirka 16 procent, uppger dock att de inte vet om de kan få

¹⁸ I det aktuella fallet högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram. Utöver dessa utgör anpassad gymnasieskola en programtyp.

extraundervisning. En utvärdering av hur elever använder nuvarande informationskanaler kan ge fördjupad förståelse.

2.5.2 Skolor med yrkesprogram

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från yrkesprogrammen har svarat på utvalda påståenden

Elevernas upplevelse av att de kan få extra undervisning om det skulle behövas är positiv, vilket framgår av diagram 2. Vid 2022 års enkät valde 73 procent av eleverna påståendet 'Stämmer ganska bra' eller 'Stämmer helt och hållet'. Samma år svarar 14 procent av eleverna 'Vet ej' på påståendet, vilket är en nedgång från 2018 och 2020.

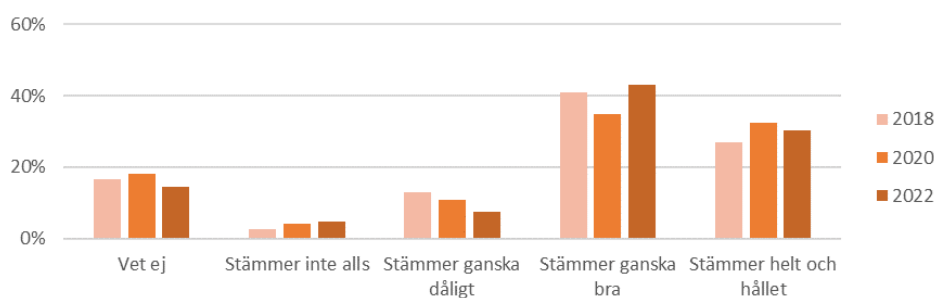

Diagram 2: "Jag kan få extraundervisning om jag skulle behöva det". N = 266 (2018), 327 (2020), 582 (2022) Källa: Malmö stad.

Skolorna arbetar aktivt med att extra anpassningar i ordinarie undervisning. Arbetet med att stimulera eleverna till extra undervisning vid behov kan förbättras genom olika former av information till eleverna.

2.5.3 Skolor med introduktionsprogram

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från introduktionsprogrammen har svarat på utvalda påståenden.

Diagram 3 synliggör elevernas upplevelse av att kunna få extra undervisning om de skulle behöva det. Cirka 80 procent av eleverna har år 2022 svarat att det 'Stämmer ganska bra' eller 'Stämmer helt och hållet'. De största förändringarna mellan mätillfällena återfinns i svarsalternativen 'Vet ej' och 'Stämmer helt och hållet'.

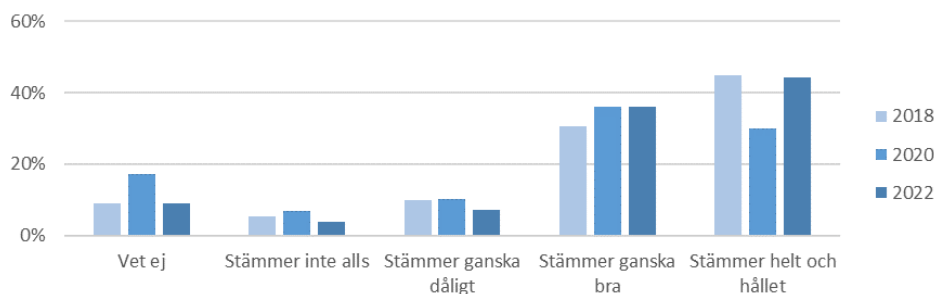

Diagram 3: "Jag kan få extraundervisning om jag skulle behöva det". N = 796 (2018), 417 (2020), 326 (2022) Källa: Malmö stad.

Diagrammet synliggör att de flesta elever känner till att skolan tillhandahåller extraundervisning. Det behövs ytterligare kommunikation för att denna information ska nå samtliga elever och detta har tydliggjorts under VT2023.

2.5.4 Anpassad gymnasieskola

De anpassade gymnasieskolorna följer upp likvärdighet med enkäter framtagna på skolan där eleverna har möjlighet att ge återkoppling på skolans inre arbete. Resultatet nedan är hämtade ur två elevenkäter från Malmö stads största anpassade gymnasieskola läsåret 2021/2022. N representerar samtliga elever som har svarat på den aktuella frågan på det individuella programmet respektive de nationella programmen.

Individuella programmet

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från det individuella programmet har svarat på utvalda påståenden. En stor del av eleverna har svarat att de kan få svårare uppgifter om de vill, vilket framgår av diagram 29. En betydande andel, 26 procent, har svarat att de inte vet.

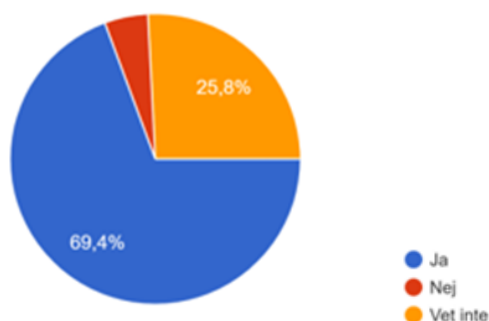

Diagram 29: "Jag kan få svårare uppgifter om jag vill?". N = 62 Källa: Malmö stad.

Det är viktigt att eleverna får möjlighet att utmanas. Gruppindelning och placering i den anpassade individuella gymnasieskolan utgår ifrån elevens behov och inte primärt efter kunskapsnivå. Resultatet synliggör vikten av kommunicera om elevernas lagstadgade rättigheter till *ledning och stimulans*¹⁹ för att nå så långt som möjligt mot målen genom extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram i enlighet med skollagen, Detta genomförts VT 2023.

Nationella programmen

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från nationella program har svarat på utvalda påståenden. Elevernas uppfattning om de kan få svårare uppgifter om de vill framgå i diagram 35. En stor andel, 81 procent, har svarat ja.

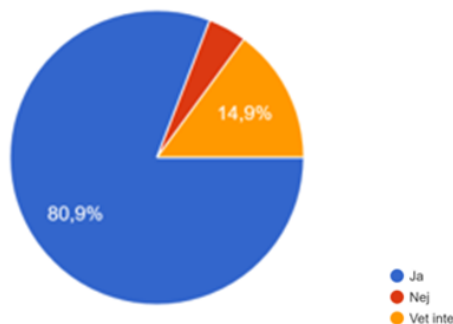

Diagram 35: "Jag kan få svårare uppgifter om jag vill?". N = 47 Källa: Malmö stad.

Det är av största vikt att eleverna får möjlighet att träna sina förmågor och kunskaper mot gymnasieskolornas bedömningskriterier där det är möjligt. Detta för att säkerställa att eleverna når så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Även om 81 procent är tillfreds med utmaningarna är det viktigt att fortsätta möjliggöra för eleverna att mäta sig mot gymnasieskolans kunskapsmål.

Skolverket informerar tydligt om alla elevers rätt till ledning och stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt, och även om rätten till extra anpassningar eller särskilt stöd på sin webbplats: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/extra-anpassningar-sarskilt-stod-och-atgardsprogram>.

¹⁹ Skollag (2010:800) kapitel 3, 2 § samt proposition 2009/10:165.

3 Trygghet och studiero

I detta avsnitt beskrivs vad skollagen²⁰ och läroplanen för gymnasieskolan²¹ och den anpassade gymnasieskolan²² säger om verksamheternas ansvar kring arbetet med trygghet och studiero samt förmedling och förankring av respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar i utbildningen. Avsnittet belyser även huvudmannens ansvar i arbetet kring diskriminering och kränkande behandling.

Alla elever ska enligt skollagen tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.²³ Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen har ansvar att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet och regelbundet följas upp.²⁴ Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Vidare ska läraren enligt läroplanen klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet, och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.

Huvudmannen ska, enligt skollagen, ansvara för att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling och att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs.²⁵ Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Alla som arbetar i skolan ska enligt läroplanen uppmärksamma och vidta nödvändiga åtgärder för att motverka, förebygga och förhindra alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Läroplanen klargör även att läraren tillsammans med eleverna ska öppet redovisa och analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa.

Läroplanen tydliggör vidare att skolans mål är att varje elev kan göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar.²⁶ Eleverna ska få tränas i att dels ta

²⁰ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 5 kap.

²¹ [Läroplan för gymnasieskolan \(Gymnasieskolan\) - Skolverket](#)

²² [Läroplan, program och ämnen i gymnasiesärskolan - Skolverket](#)

²³ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 5 kap. 3 §

²⁴ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 5 kap. 5 §

²⁵ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 6 kap. 7 §, 8 §

²⁶ [Läroplan för gymnasieskolan \(Gymnasieskolan\) - Skolverket](#)

avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, dels medverka till att hjälpa människor. Målet är även att varje elev har kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia.

3.1 Skolornas arbete med trygghet och studiero

I detta avsnitt beskrivs hur skolorna arbetar, organiserar och skapar förutsättningar för att motverka kränkande behandling och diskriminering, förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna samt stärka upplevelsen av trygghet och studiero.

Trygghet och studiero

Skolorna arbetar med att eleverna ska uppleva trygghet och studiero under sin utbildning. Några skolor har anställt trygghetsvärdar, skapat hemklassrum och hemområden på sina skolor samt implementerat gemensamma regler och rutiner kring arbetet med studiero i undervisningen. Det har bland annat gjorts satsningar kring lågaffektivt bemötande och lågaffektiva metoder. Några rektorer har även anställt klassassistenter med särskilt mentorsansvar och organiserat för att det alltid ska finnas två personal i klassrummet. Det har även gjorts extra satsningar på mentorskap och relationell pedagogik under läsåret. Arbetet med ordningsregler fastställs och revideras årligen med inflytande av eleverna. Dessa implementeras sedan genom dialog och arbete i klasserna.

Genom att organisera för ett kollegialt lärande med bland annat auskultationer skapar rektorerna förutsättningar för lärarna att utvecklas i arbetet kring trygghet och studiero. I det kollegiala lärandet har det varit fokus på språkutvecklande arbetsätt och bedömning.

Lärarna arbetar förebyggande med att skapa trygghet och studiero genom kända etablerade rutiner och arbetsformer. Överenskomna regler kring bland annat mobilhantering och sen ankomst följs upp. Språkutvecklande och demokratiska arbetsformer används i klassrummet. På en del skolor har eleverna fasta platser i klassrummen för att skapa ro och trygghet på lektionerna.

Motivationslyftet är en metod som används på flera skolor. Metoden syftar till att öka ungdomars motivation och självledarskap, men också förmåga till reflektion över sig själv och sin omgivning, vilket även kan bidra till ökat lugn.

All elevhälsopersonal är utbildad i motiverande samtal (MI). MI är en evidensbaserad rådgivningsmetod.

På en skola arrangeras det olika slags klubbar så som en teklubb där filosofiska frågor diskuteras utanför schemalagd undervisningen. Där får elever möjlighet att bygga relationer, hitta nya intressen och få en starkare anknytning till skolan och varandra.

Skolorna har ett etablerat mottagande av nya elever. Ett exempel är att förstaårs eleverna får stanna kvar på skolan den första dagen medan de andra- och tredjearseleverna går hem. Detta för att de i lugn och ro ska få möjlighet att lära känna lokalerna och varandra. Under första veckan får de även delta i olika samarbetsövningar, namnövningar, personbingo och tipspromenad samt ha enskilda samtal med sina mentorer. Under dessa aktiviteter deltar ledningsgruppen, lärare och övrig personal. Information som framkommit om eleverna tas vidare till elevhälsoteamet för att kunna skapa anpassningar och stöd för eleverna.

På den anpassade gymnasieskola som har både individuellt och nationella program, bedömer och planerar lärarna bemanning i klassen utifrån elevernas behov – hur många personalbyten eleverna klarar av, vilken personal som fungerar med vilken elev och hur mycket personal som behövs för olika aktiviteter. Lärarna har kontinuerliga samtal om vad studiero är och varför det behövs. På lektionerna finns det tydlig struktur och olika slags pedagogiskt stöd utifrån elevens behov. Detta skapar förutsägbarhet och trygghet för eleven. Den höga personaltätheten på de anpassade gymnasieskolorna möjliggör att elevernas oro kan fångas upp vid ett tidigt stadium innan det hinner eskalera, vilket skapar trygghet. Lärarna arbetar medvetet med att bygga goda relationer till eleverna, så att de vågar och vill prata med en vuxen om det uppstår jobbiga situationer.

Likabehandlingsarbete

Skolorna har tydliga kontinuerliga processer och strukturer kring förebyggande likabehandlingsarbete. Vilka professioner som leder dessa processer varierar mellan skolorna. På några skolor leds arbete av elevhälsoteamet, elevkoordinator och processtödjare och på andra av kuratorer, arbetsgrupp med lärare och annan personal. Varje år upprättas en likabehandlingsplan med aktiviteter för att främja likabehandling och minska riskerna för kränkningar och diskriminering. Aktiviteterna är både värderingsstödjande och trygghetsskapande. Det sker även regelbundna möten med skolans elevskyddsombud. Skolorna har tydliga och implementerade rutiner och regler kring skyndsamt agerandet vid uppföljning och utredning av kränkningar. Elevhälsan på en skola arbetar aktivt med framtagandet av en rutin mot hedersrelaterat våld tillsammans med Resursteam Heder.

Rektorerna har beslutat om kompetensutveckling kring diskrimineringsgrunderna och de mänskliga rättigheterna på olika sätt. På några skolor har det organiserats kollegialt lärande för samtlig personal kring hedersförtryck, diskrimineringsgrunderna och HBTQIA+-frågor med stöd från EOS. I några av verksamheterna ges föreläsning och fortbildning under läsåret kopplat till hedersrelaterad problematik. Lärare och annan personal har fortbildats inom antisemitism och konspirationsteorier genom bland annat föreläsningar, besök till Auschwitz och stöd i att kunna möta eleverna i deras frågor. Det har skett fördjupningsarbete kring Sexualitet, samtycke och relationer med stöd av Pedagogisk inspiration.

Lärarna arbetar med antidiskriminering, de mänskliga rättigheterna och hedersrelaterat våld och förtryck och intolerans både i den ordinarie undervisningen och under olika temadagar. Ämnen som sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck undervisas inom ramen för samhällskunskap och svenska. Områdena diskuteras även inom andra ämnen vid behov. Lärarna i svenska och engelska väljer skönlitteratur som berör ovannämnda ämnen, de mänskliga rättigheterna och styrande normer. På de anpassade gymnasieskolorna används barnkonventionen som utgångspunkt för att belysa elevens rättigheter som människa samt vikten av fortsatt kamp för demokrati och alla människors lika värde.

Många lärare arbetar med diskrimineringsgrunderna genom olika slags rollspel, filmer och reflektioner kring hur det kan upplevas att bli diskriminerad. På några av skolorna lär sig eleverna den demokratiska processen genom bland annat EU-rollspel. Information går ut till eleverna vid läsårsstart om skolans värdegrund. Likabehandlingsgrupper arrangerar utbildning kring etnicitet,

HBTQIA+ och olika samhällsklasser för förstaårselever. En skola har en årligt återkommande Lika latinvecka kring diskriminerings- och värdegrundsfrågor. Några skolor har arrangerat föreläsningar för eleverna kring antisemitism.

Vid uppföljning av förebyggande värdegrundsarbete samt grundläggande värden i undervisningen, används särskilda dokumentationsmallar. På några skolor synliggörs lärmiljön vid verksamhetsobservation av rektor samt klassuppföljningar och lektionsbesök av specialpedagog. Värdegrundsarbetet i undervisningen utvärderas på arbetslagsnivå och skolnivå samt följs upp på medarbetarsamtalen. På några skolor sker det tillsammans med skolledning och kurator i förstärkt ledningsgrupp.

Uppföljningen och analys av arbetet kring antidiskriminering, de mänskliga rättigheterna och upplevelsen av trygghet och studiero sker i det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet. Underlag för uppföljning och analys samlas in genom bland annat elevers hälsosamtal, intervjuer med olika elev- och personalgrupper. Resultaten redovisas och diskuteras med såväl personal som elever och elevskyddsombud. Områdena följs också upp vid regelbundna programvisa fokussamtal med elevrepresentanter. Likabehandlingsarbetet med genomförda insatser samt plan för likabehandling och mot kränkande behandling följs upp på några av skolorna vid tre tillfällen under läsåret. Det görs en övergripande utvärdering och analys av årets arbete vid terminsslut. Utvärderingen ligger till grund för kommande års aktiviteter.

3.2 Elevernas uppfattning om trygghet och studiero

Resultaten i avsnittet är hämtade ur i förvaltningens elevenkät för åren 2018, 2020, och 2022. och representerar svar av elever i år 2. Påstående berör elevers upplevelse av trygghet, studiero och respektfullt bemötande. N representerar samtliga elever som har svarat på det aktuella påståendet.

3.2.1 Skolor med högskoleförberedande program

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från de högskoleförberedande programmen har svarat på utvalda påståenden.

Av diagram 4 framgår att en stor del av eleverna har svarat att de känner sig trygga på sin skola och att det resultatet är stabilt över tid. År 2022 valde 92

procent av de tillfrågade eleverna påståendet 'Stämmer ganska bra' eller 'Stämmer helt och hållet'.

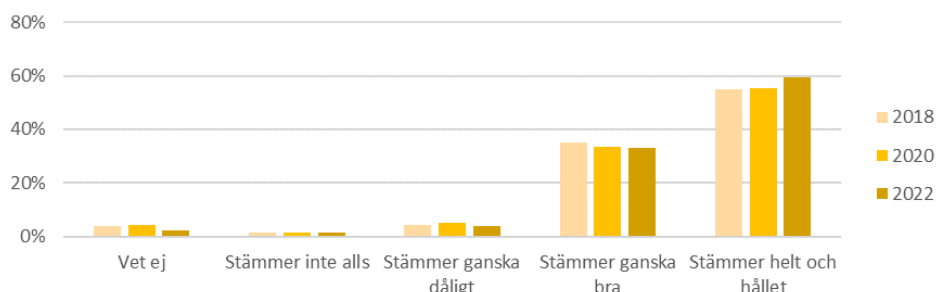

Diagram 4: "Jag känner mig trygg i skolan". N = 1285 (2018), 989 (2020), 1064 (2022) Källa: Malmö stad.

Diagram 5 synliggör elevernas upplevelse kring om elever följer de ordningsregler som finns. En stor och över tid stabil andel av de tillfrågade eleverna upplever att elever på deras skola följer de ordningsregler som finns. Den mest noterbara förändringen är att svarsalternativet 'Vet ej' har gått ner mellan mättillfällena.

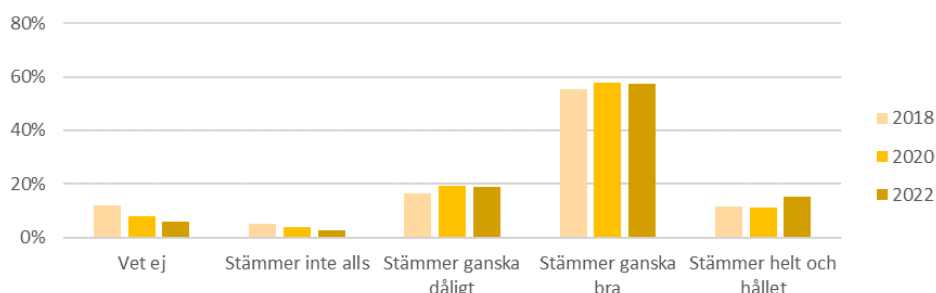

Diagram 5: "I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns". N = 1285 (2018), 989 (2020), 1064 (2022) Källa: Malmö stad.

Skolorna har arbetat aktivt med ordningsreglerna och många har tydliga regler för hur exempelvis mobiltelefonerna ska hanteras under lektionstid vilket kan bidra till svaren ovan.

I diagram 6 framgår att en stor del av eleverna upplever att de har studier på lektionerna. År 2022 svarade 76 procent att påståendet 'Stämmer ganska bra' eller 'Stämmer helt och hållet'. Resultatet är stabilt mellan mättillfällena.

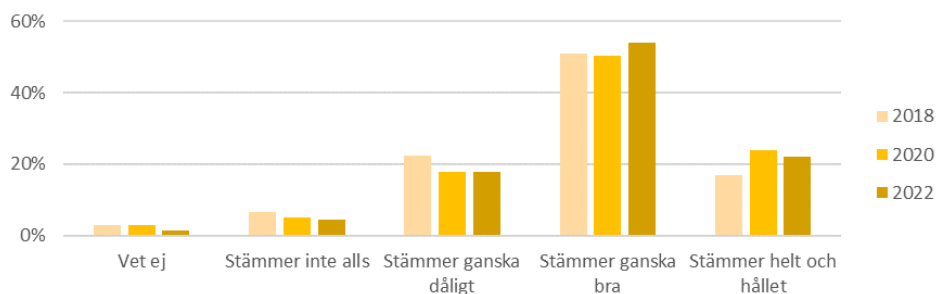

Diagram 6: "Jag har studiero på lektionerna". N = 1285 (2018), 989 (2020), 1064 (2022) Källa: Malmö stad.

En stor andel elever upplever att de vet vem de ska prata med om någon har varit elak mot en elev, vilket framgår av diagram 7. En jämförelse mellan åren visar marginella och positiva förändringar, antalet elever som svarat antingen 'Vet ej', 'Stämmer inte alls' eller 'Stämmer ganska dåligt' har minskat över tid.

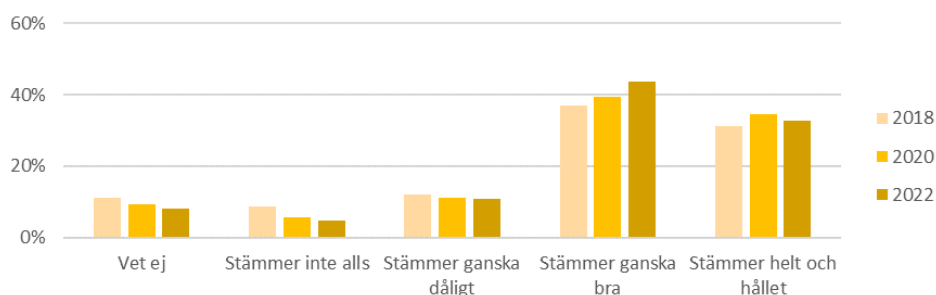

Diagram 7: "Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev". N = 1285 (2018), 989 (2020), 1064 (2022) Källa: Malmö stad.

Den positiva utvecklingen över tid kan eventuellt förklaras med att EHT har fått en tydligare roll.

Elevernas upplevelse av respekt för varandras olikheter på skolan har ökat mellan mättillfällena, vilket diagram 8 visar. Alternativet 'Stämmer helt och hållet' har ökat över tid samtidigt som samtliga andra svarsalternativ har minskat.

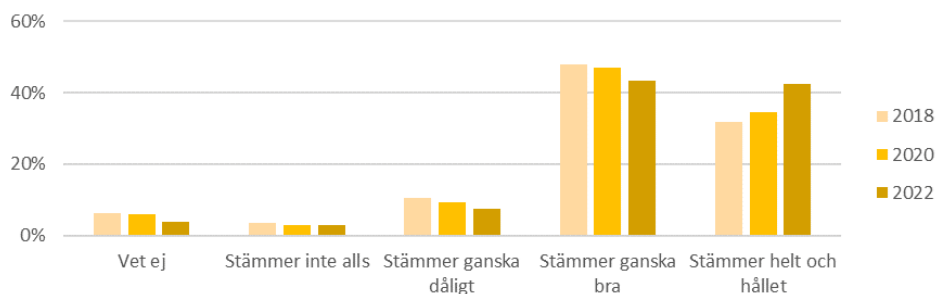

Diagram 8: "I min skola respekterar vi varandras olikheter". N = 1285 (2018), 989 (2020), 1064 (2022)
Källa: Malmö stad.

Skolorna arbetar systematiskt med likabehandlingsfrågor vilket kan vara en förklaring till ovanstående resultat.

3.2.2 Skolor med yrkesprogram

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från yrkesprogrammen har svarat på utvalda påståenden.

En stor del av de tillfrågade eleverna, 81 procent år 2022, känner sig trygga på sin skola, vilket diagram 9 visar. Resultatet är stabilt mellan mättillfällena.

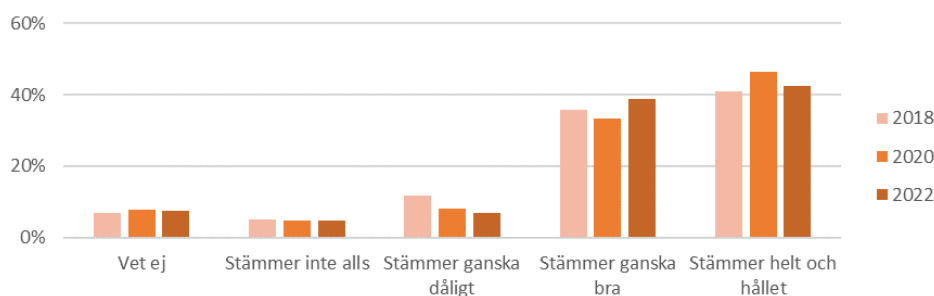

Diagram 9: "Jag känner mig trygg i skolan". N = 266 (2018), 327 (2020), 582 (2022) Källa: Malmö stad.

Diagram 10 synliggör elevernas upplevelse kring om elever följer de ordningsregler som finns på deras skola. Resultaten visar att en majoritet av eleverna, 55 procent år 2022, har svarat att påståendet 'Stämmer ganska bra' eller 'Stämmer helt och hållet'. Däremot valde en större andel av eleverna påstående 'Stämmer ganska dåligt', 25 procent, än 'Stämmer helt och hållet', 14 procent.

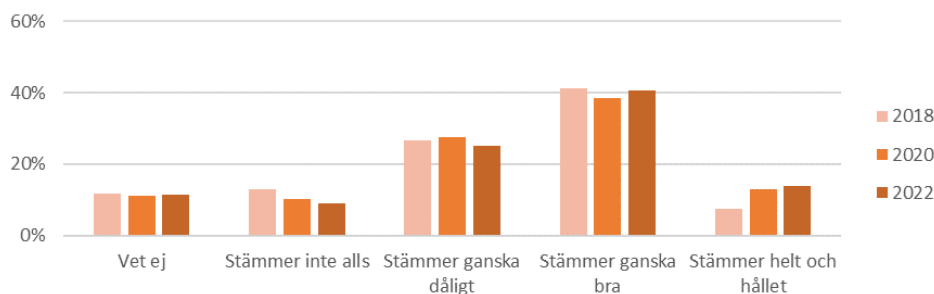

Diagram 10: "I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns". N = 266 (2018), 327 (2020), 582 (2022) Källa: Malmö stad.

Elevernas upplevelse av studiero på lektionerna framgår av diagram 11. En stor och växande andel av eleverna upplever att de har studiero på lektionerna. Det är framför allt svarsalternativet 'Stämmer helt och hållet' som förändrats över tid och i en positiv riktning.

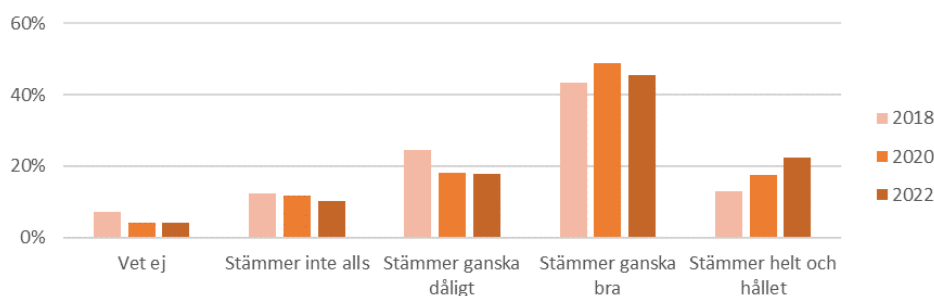

Diagram 11: "Jag har studiero på lektionerna". N = 266 (2018), 327 (2020), 582 (2022) Källa: Malmö stad.

I diagram 12 framgår att en stor andel av eleverna, 74 procent, vet vem de kan prata med om någon har varit elak mot en elev. Resultatet har inte förändrats nämnvärt över tid. Ungefär en av fyra elever har valt något av påståendena 'Stämmer inte alls', 'Stämmer ganska dåligt' eller 'Vet ej'.

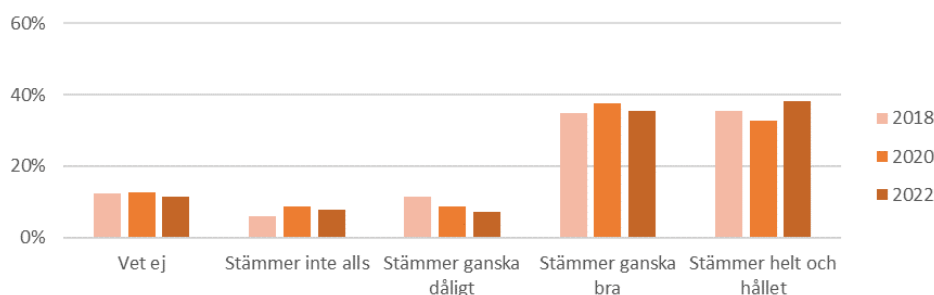

Diagram 12: "Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev". N = 266 (2018), 327 (2020), 582 (2022) Källa: Malmö stad.

Resultatet borde vara högre med tanke på att det finns tydliga rutiner och information kring vart eleverna kan vända sig. Åtgärder har vidtagits VT 2023.

Resultatet i diagram 13 visar att en stor andel av eleverna upplever att de respekterar varandras olikheter på deras skola.

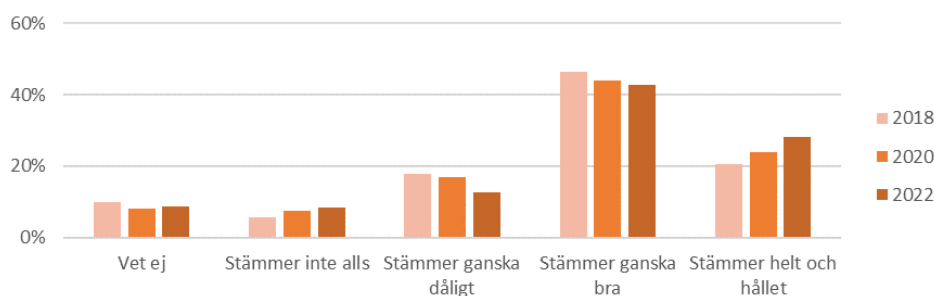

Diagram 13: "I min skola respekterar vi varandras olikheter". N = 266 (2018), 327 (2020), 582 (2022)
Källa: Malmö stad.

På yrkesprogrammen har en relativt hög andel elever respekt för varandras olikheter trots att elevgruppen är heterogen i vissa avseenden. Det hade behövts en fördjupning kring huruvida det finns skillnader mellan vilka olikheter som accepteras respektive inte accepteras.

3.2.3 Skolor med introduktionsprogram

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från introduktionsprogrammen har svarat på utvalda påståenden.

Elevernas upplevelse av trygghet på sin skola är positiv, vilket framgår av diagram 14 där 81 procent år 2022 valt påståendet 'Stämmer ganska bra' eller 'Stämmer helt och hållet'.

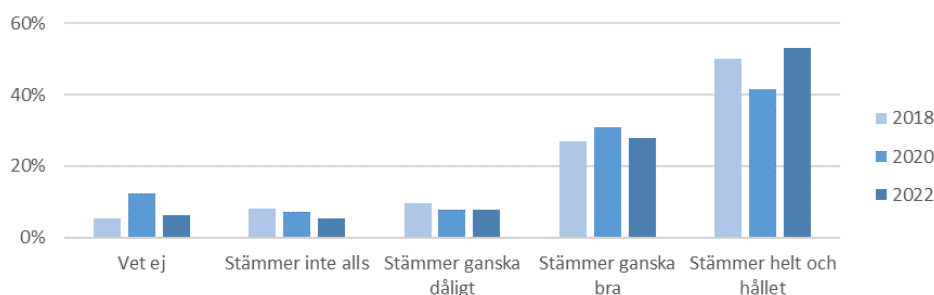

Diagram 14: "Jag känner mig trygg i skolan". N = 796 (2018), 417 (2020), 326 (2022) Källa: Malmö stad.

Elevernas upplevelse av om ordningsregler följs på skolan framgår av diagram 15. Diagrammet visar att 61 procent av eleverna på deras skola följer de ordningsregler som finns. De mest noterbara förändringarna hittas år 2022 för svarsalternativen 'Vet ej' och 'Stämmer helt och hållet'.

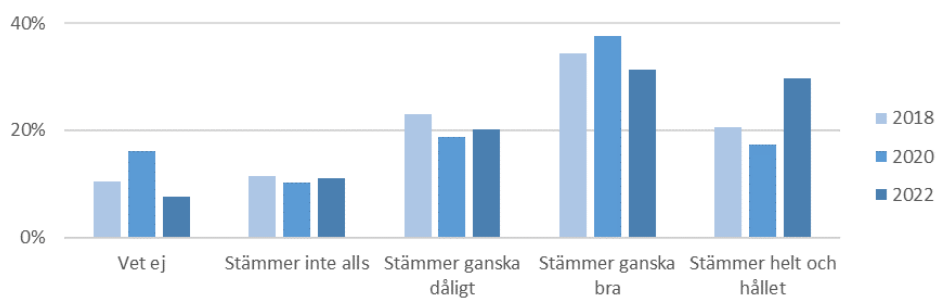

Diagram 15: "I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns". N = 796 (2018), 417 (2020), 326 (2022) Källa: Malmö stad.

Eleverna uppfattar att ordningsregler inte följs i tillräckligt hög grad. Det har framkommit i samtal med elever att upplevelsen av ordningsregler inte följs också kan handla om ovana att uppfatta de gruppsamtal och interaktioner som sker i klassrummet som en organiserad aktivitet.

Resultaten för påståendena om elevernas studiero på lektionerna är positiva och visas i diagram 16. En stor andel av eleverna upplever att de har studiero på lektionerna, 80 procent år 2022. Noterbart är att svarsalternativet 'Stämmer helt och hållet' ökade kraftigt under 2022.

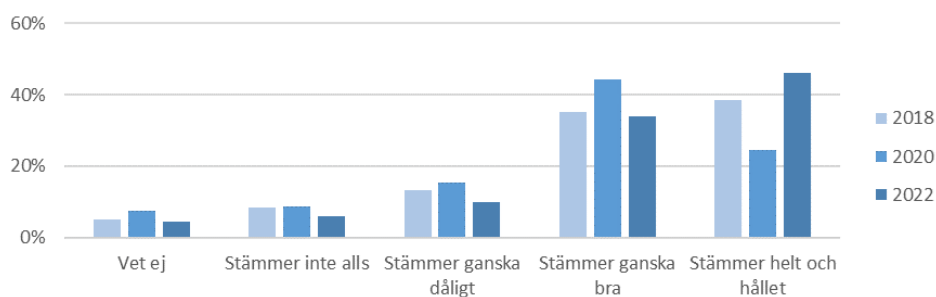

Diagram 16: "Jag har studiero på lektionerna". N = 796 (2018), 417 (2020), 326 (2022) Källa: Malmö stad.

En stor del, 82 procent år 2022, av eleverna upplever att de vet vem de kan prata med om någon har varit elak mot en elev, vilket framgår i diagram 17. Den största förändringen mellan mätillfällena är för svarsalternativet 'Stämmer ganska dåligt,' vilket minskat kraftigt.

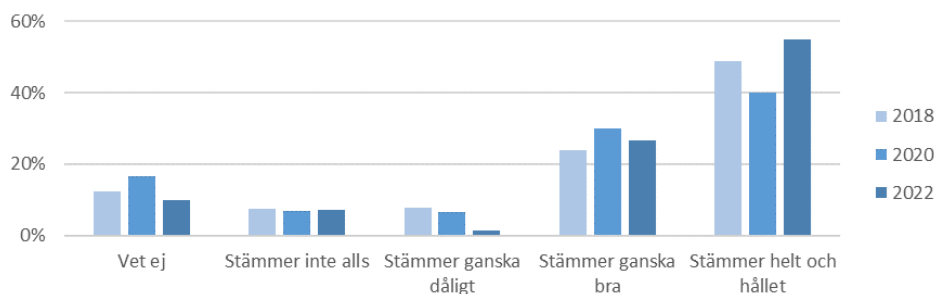

Diagram 17: "Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev". N = 796 (2018), 417 (2020), 326 (2022) Källa: Malmö stad.

På introduktionsprogrammen betonas det relationella arbetet mellan elever och lärare, personal i elevhälsoteamet, elevcoacher/koordinater och även skolledning vilket kan bidra till positiva resultatet.

Elevernas upplevelse av respekt för varandras olikheter på sin skola är positiv, vilket framgår av diagram 18. Andelen elever som svarat negativt, 'Stämmer inte alls' eller 'Stämmer ganska dåligt', har minskat över tid.

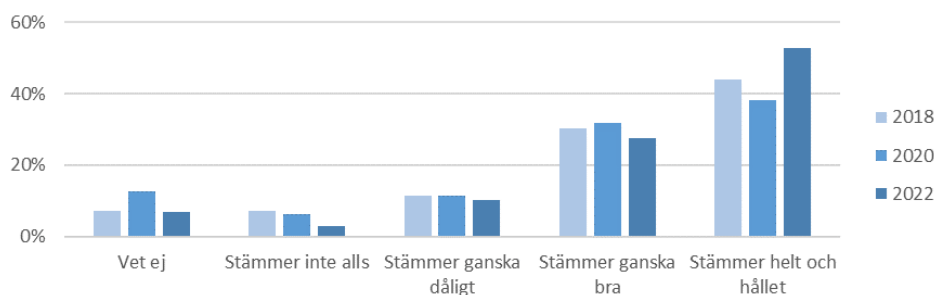

Diagram 18: "I min skola respekterar vi varandras olikheter". N = 796 (2018), 417 (2020), 326 (2022) Källa: Malmö stad.

En förklaring till det positiva resultatet kan ledas till det kontinuerliga arbetet med likvärdighet och jämställdhet på skolornas samråd och ett främjande arbete av kuratorer utöver undervisningen.

3.2.4 Anpassad gymnasieskola

De anpassade gymnasieskolorna följer upp elevernas inflytande med enkäter framtagna på skolan där eleverna har möjlighet att ge återkoppling på skolans inre arbete. Resultatet nedan är hämtade ur två elevenkäter från Malmö stads största anpassade gymnasieskola som mäter ansvar och inflytande samt normer och värden läsår 2021/2022. N representerar samtliga elever som har svarat på den aktuella frågan på det individuella programmet respektive de nationella programmen.

Individuella programmet

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från det individuella programmet har svarat på utvalda påståenden.

Diagram 19 visar att 95 procent av de tillfrågade eleverna upplever att det är lugn och ro i klassrummet. Resultatet kan förklaras med att eleverna undervisas i små grupper och utifrån sina olika behov av anpassningar.

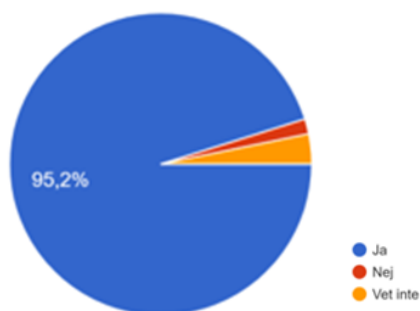

Diagram 19: "Är det lugn och ro i klassrummet?". N = 62

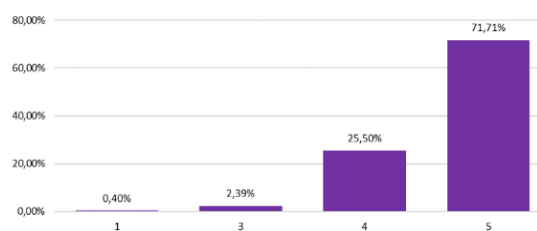

Diagram 20: "Känner du dig trygg i skolan?". N = 251
Svarsalternativen motsvarar en skala från stämmer inte alls (1) till stämmer mycket bra (5).

En övervägande del av eleverna känner sig trygga i skolan, vilket framgår av diagram 20.

Elevernas uppfattning av om man respekterar att alla är olika på deras skola är positiv, vilket diagram 21 visar. 29 procent, har svarat att de inte vet. På den anpassade gymnasieskolan är normen att eleverna är olika.

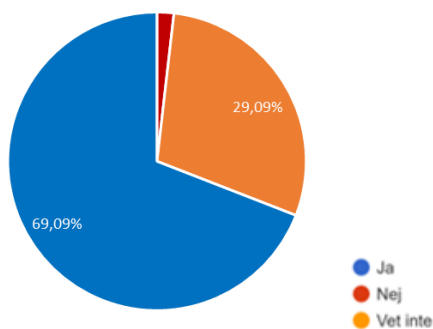

Diagram 21: "Respekterar man på er skola att alla är olika?". N = 55

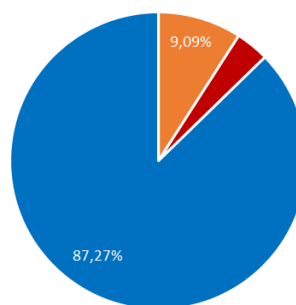

Diagram 22: "Pratar ni på skolan om hur ni ska vara mot varandra?". N = 55

Diagram 22 visar att en stor andel av eleverna, 87 procent, upplever att de pratar om hur de ska vara mot varandra på deras skola. 13 procent av de

tillfrågade eleverna svarar att de inte vet eller att de inte pratar om hur de ska vara mot varandra på deras skola.

Diagram 23 visar svaret på frågan om eleven har en vuxen i skolan att prata med om den skulle behöva det. En stor andel av de tillfrågade eleverna, 93 procent, svarar att de har en vuxen att prata med om de skulle behöva det.

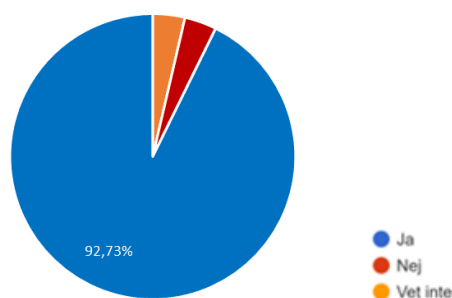

Diagram 23: "Har du vuxna i skolan att prata med när du behöver det?". N = 55

Den höga personaltätheten ute i verksamheten möjliggör att det finns många vuxna eleverna kan prata med.

Nationella programmen

I detta avsnitt görs en kortfattad resultatpresentation av hur elever från de nationella programmen har svarat på utvalda påståenden.

Elevernas uppfattning om det är lugn och ro i klassrummet är delad, vilket diagram 24 visar. Den största delen elever, 64 procent, anser att det är lugn och ro i klassrummet medan 21 procent har svarat att de inte vet och 15 procent har svarat nej.

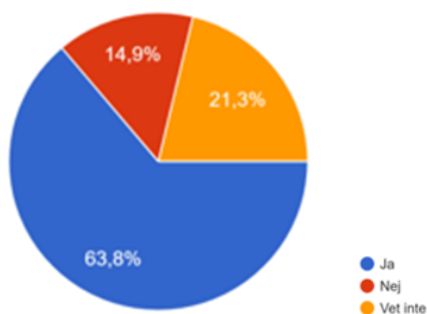

Diagram 24: "Är det lugn och ro i klassrummet?". N = 47

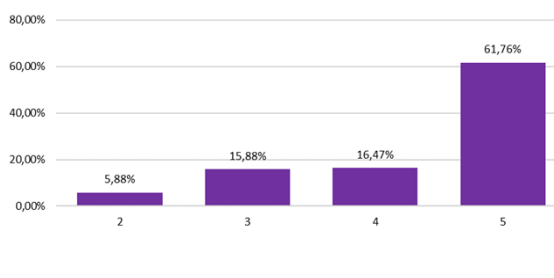

Diagram 25: "Känner du dig trygg i skolan?". N = 170
Svarsalternativen motsvarar en skala från stämmer inte alls (1) till stämmer mycket bra (5).

Resultatet angående trygghet i skolan visar även att en elev av fem inte känner sig trygg på sin skola. Det har gjorts en insats i verksamheten för att öka vuxennärvaro i korridorerna vilket bedöms kunna leda till att fler elever upplever trygghet. Åtgärden behöver följas upp framöver.

En stor del av eleverna, 81 procent, upplever att man respekterar att alla är olika på deras skola, vilket framgår i diagram 26. 6 procent av eleverna har svarat nej på frågan.

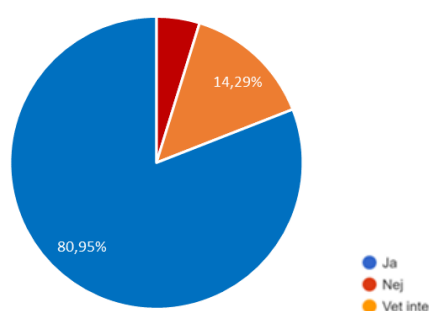

Diagram 26: "Respekterar man på er skola att alla är olika?". N = 42

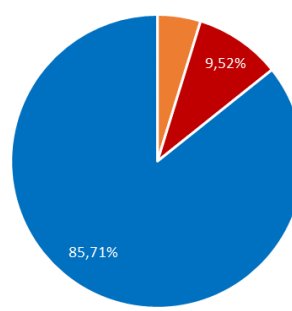

Diagram 27: "Pratar ni på skolan om hur ni ska vara mot varandra?". N = 42.

Diagram 27 visar att eleverna i hög utsträckning upplever att de på deras skola pratar om hur de ska vara mot varandra. Av de tillfrågade eleverna har 10 procent svarat nej. Det förs kontinuerligt många samtal om rätt och fel och problemskapande beteende i undervisningen. Det förs även återkommande samtal om hur eleverna bör uppföra sig för att undvika att det blir bråk.

Elevernas svar på frågan om de har en vuxen att prata med om de skulle behöva det framkommer i diagram 28. Resultatet visar att en övervägande del av eleverna har svarat ja på frågan. Orsaken till resultatet bedöms bero på den höga andelen vuxna ute i verksamheten.

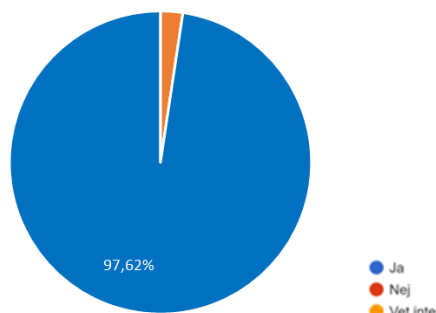

Diagram 28: "Har du vuxna i skolan att prata med när du behöver det?". N = 42

4 Särskilt stöd och åtgärdsprogram

Skolornas arbete med särskilt stöd och åtgärdsprogram beskrivs kortfattat i kvalitetsrapporten *Elevens utveckling mot målen. Gymnasieskolan* (GYVF-2022-2847). Uppföljningsarbetet är under utveckling och kommer framgent att innefatta statistik över antal åtgärdsprogram samt utvärderingar av kvaliteten på åtgärdsprogrammen. I följande avsnitt beskrivs stadsrevisionens granskning och rekommendationer samt det pågående utvecklingsarbetet inom området.

Malmö stadsrevision har granskat arbetet med särskilt stöd i nämndens gymnasieskolor. Stadsrevisionens sammanvägda bedömning är att nämnden delvis bedriver ett ändamålsenligt arbete för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd. Granskningen visar att det inte är säkerställt att elevers behov av särskilt stöd utreds skyndsamt. Det bedöms även finnas en risk för att de åtgärder som vidtas inom ramen för åtgärdsprogrammet inte alltid ger effekt. Vidare identifierades brister i skolenheternas användning av huvudmannens mallar för arbetet med särskilt stöd. Nämnden rekommenderades att följa upp att utredningar, beslut och uppföljningar uppfyller kommunens riktlinjer och Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram²⁷ och att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån skollagen²⁸.

Under hösten 2022 har huvudmannens mallar för arbetet med särskilt stöd uppdaterats och kvalitetssäkrats utifrån Skolverkets nya allmänna råd. Uppdateringarna har bland annat tydliggjort fokus på elevernas utveckling mot målen. Riktlinjer för arbetet med stöd på Malmös kommunala gymnasieskolor har uppdaterats av samordnande specialpedagog i dialog med förvaltningens jurister och det specialpedagogiska nätverket. I samband med pågående uppdatering har arbetet med utredningar, hanteringen av F i enstaka kurs samt utvärdering av åtgärdsprogram förtydligats.

Vårens nätverksträffar för specialpedagoger har fokuserat på kollegialt lärande kring nya kartläggningssmallar, rutiner och arbetssätt för att effektivisera och underlätta utredningsarbetet samt höja kvaliteten på utredningarna framgent. Under våren 2023 har avdelning för elevhälsa och samordning (EOS) anordnat

²⁷ SKOLFS 2022:334. *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Stockholm: Skolverket.

²⁸ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. 3 kap 7 §

två obligatoriska halvdagar för fortbildning av den specialpedagogiska personalens utredningskompetens samt Prorenatas²⁹ mallar.

Implementering av ändamålsenlig rutin och blankett för anmälan till rektor påbörjades under vårterminen 2023. Under 2023 integreras anmälan till rektor i Prorenata Elevakt. Strukturen ger rektor stöd i arbetet med att säkerställa att elev skyndsamt får särskilt stöd. Den möjliggör även tillförlitlig uppföljning av skyndsamheten på central nivå.

5 Sammanfattande kommentarer

Rapportens exempel på förebyggande och främjande arbete belyser hur elevhälsan har utvecklats. De kommunala gymnasieskolorna och skolor med anpassad gymnasieskola har tillgång till elevhälsans samtliga funktioner. De flesta professioner är anställda på skolenheterna medan ett fåtal tillgängliggörs via avdelningen för elevhälsa och samordning (EOS). EOS arbete har utvecklats och dess personalstyrka förstärkts, vilket har skapat förutsättningar för avdelningen att ge stöd till alla professioner. Skolpsykologerna har uppdrag mot specifika verksamheter, vilket medför att de blir en del i elevhälsoteamet (EHT) på de skolor de är knutna till. EOS bidrar – genom samordning, utbildning och stöd till elevhälsans professioner – till ett kvalitetssäkrat och likvärdighet elevhälsoarbete i verksamheterna. Rektorerna uppfattar att avdelningen professionaliserats och att arbete har blivit tydligare.

Vid samtliga skolor träffar rektor och dennes ledningsgrupp EHT och studie- och yrkesvägledare (SYV) varje vecka för att diskutera elever med behov av stöd. Elevärenden följs upp på veckobasis på såväl individ som gruppnivå. Lärarna arbetar med ledning och stimulans, extra anpassningar och assisterande teknik i undervisningen.

Resultatet i elevenkäten åskådliggör att elevernas vetskap om att de kan få extraundervisning vid behov behöver öka på samtliga programtyper på gymnasiet. Rektorerna uttrycker att de behöver se över och använda flera kommunikationskanaler för att informationen ska nå alla elever. Vid skolor med anpassad gymnasieskola behöver eleverna få kunskap om att det finns möjlighet att utmanas i sin kunskapsutveckling.

²⁹ Prorenata är ett webbaserat dokumentationssystem för verksamheter med behov att föra journal.

I nämndens budget för 2023 beskrivs hur studie- och yrkesvägledarna spelar en central roll i att stärka elevens valkompetens och lotsa denne vidare inom utbildningssystemet eller till arbete. Det utvecklingsarbete inom studie- och yrkesvägledning som nämnden initierade under 2022, fortsätter 2023. En huvudmannaplan för studie- och yrkesvägledningen är under framtagande. I utvecklingsarbetet ingår att planera för hur vägledningen ska organiseras för att mer ändamålsenligt bidra till en ökad matchning mellan elev och arbetsmarknad. Arbetet syftar till att öka valkompetensen hos eleverna, motverka normativa och könsstereotypa utbildnings- och yrkesval samt synliggöra olika yrken och karriärmöjligheter.

I rapporten beskrivs en flora av sätt på vilka skolorna arbetar med trygghet och studiero. Det kan röra sig om lärarnas strukturerade arbete i undervisningen, kompletterande professioner som trygghetsvårdare eller klassassistenter med särskilt mentorsansvar; trygghetsfaktorer kopplade till lokaler som exempelvis hemklassrum eller hög bemanning i gemensamma ytor; eller satsningar på lågaffektivt bemötande och relationell pedagogik. Det relationella arbetet bedöms bland annat ha bidragit till goda relationer mellan elev och lärare, och mellan elever på yrkes-programmen och IM-programmen. Flera skolor arbetar med att stärka elevernas möjlighet att uppnå agens, det vill säga handlingskapacitet, i sitt lärande och sin personliga utveckling. Det stärker elevernas självkänsla, vilket bidrar till förbättrad studiero och färre bråk. Flera av skolorna har ett etablerat och genomtänkt mottagande av nya elever. På en av de anpassade gymnasieskolorna bedömer och planerar lärarna bemanning i klassen utifrån elevernas behov.

Efterlevnaden av ordningsregler är det påstående flest elever har skattat lågt. Studieron bedöms på tre av programtyperna vara god. Eleverna på yrkesprogrammen har skattat såväl påståendet om efterlevnad av ordningsregler som påståendet om studiero lägre än övriga elever. I rapporten Kvalitet och inflytande (GYVF-2023-333) beskrivs hur samtliga eleverna skattade påståendet om att få vara med att bestämma skolans ordningsregler lågt. Även eleverna på IM-programmen, vilka skattade sin möjlighet högre, skattade möjligheten att påverka ordningsreglerna cirka 20 procentenheter lägre än andra påståenden som behandlades i rapporten. En delförklaring till bristande efterlevnad av ordningsregler kan återfinnas i att eleverna inte upplever sig ha fått vara med att påverka dessa och inte förstår syftet med en del regler. Det går dock inte att säkerställa ett samband utan att göra en fördjupad undersökning.

Respekten för varandras olikheter bedöms vara övervägande god, vilket kan vara en effekt av skolornas arbete med förebyggande likabehandlingsarbete. Lärarna har arbetat aktivt med antidiskriminering, mänskliga rättigheter, förtryck och intolerans både i undervisningen och under temadagar. En genomgång av elevernas svar på utvalda påståenden i elevenkäterna visar att en stor andel av eleverna upplever sig trygga i skolan.

Eleverna på den anpassade gymnasieskolan är överlag mer positiva till samtliga påståenden än övriga elever.

Rektorerna bedömer resultatet på påståendet 'Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev' som problematiskt. Resultatet fluktuerar mellan 74 och 82 procent mellan programtyperna. Det är av yttersta vikt att alla eleverna vet vem de ska vända sig till om det uppstår en situation. Rektorerna ser över kommunikationskanaler för att informationen ska nå samtliga elever. Resultaten i den anpassade gymnasieskolan är tvärtom mycket höga på motsvarande påstående, 98 procent, vilket bedöms bero på en hög vuxennärvaro i samtliga lokaler.

Arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram fördjupas under läsåret 2023/2024. Skolledning och elevhälsans personal kommer i samband med läsårsstart ges fortbildning i dokumentation i Prorenata. Gemensamma rutiner och strukturer förväntas bidra till likvärdighet i skolornas arbete med särskilt stöd och förbättra huvudmannens möjligheter att säkerställa att elevers behov utreds skyndsamt. Förvaltningen kommer systematiskt att följa upp dels skolornas användning av de förvaltningsgemensamma mallarna, dels i vilken omfattning insatser inom särskilt stöd fokuserar på att stödja elevens utveckling i riktning mot ökad måluppfyllelse. Uppföljningen kommer att ske både fortlöpande, genom samordnade specialpedagogs verksamhetsbesök, kvalitativt och kvantitativt via Prorenata samt inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå. Elevernas erfarenheter av särskilt stöd kommer att inhämtas genom en enkät. Därtill kommer nämndens ungdomsråd att ta del av hur skolorna arbetar med kartläggning, rutiner och upprättande av åtgärdsprogram för särskilt stöd.